

DR. BODOR ANTAL: A MAGYAR FALU

külföld, ha hallott, vagy olvasott egyet-mást a magyar faluról s annak népéről, az többnyire futólagos benyomáson, avagy elavult közlésen alapult s rendszerint valami kuriózum volt.

A romantikus irodalom különös kedvvel domborította ki a népelet szembetűnőbb, ritka jelenségeit és alakjait. Az olvasó aztán általánosította ezeket s a magyar földről csak a pusztá, a csikós, a csárda, a betyár s hasonló különlegességek maradtak meg a külföld köztudatában. Pedig ezek sok más furcsasággal együtt már régen eltűntek. Először a betyárok pusztultak ki: ezek többnyire szökött katonák voltak, akik nem akartak a gyűlölt osztrák hadseregben szolgálni s elbujdostak a pusztába. Egykét lovat elkötöttek a ménesekből, bosszúságot okoztak az idegen pandúroknak s főúri kastélyoknak, de lovagiasak voltak a nőkkal s jószívűek a szegényekkel szemben. Egykori regényes búvóhelyeiket, a rengeteg nádasokat már régen lecsapolták s ma sűrűn elszórt tanyaházak békés lakói szántanak-vetnek azok helyén.

Pusztá sincs már igazában, mert végeláthatatlan vetések, gyümölcsösök és szőlőültetvények díszlenek ma ott, ahol nemrégén még kiszáradt, sivatag legelőkön gulyák és ménesek nevelkedtek télen-nyáron s napijárófüldre nem lehetett más hajlékot találni, csak nádból készült néhány pásztorkunyhót. Alig látni már lobogó, fehér ingujjú csikósokat, akik

lóhátról őrizték az állatokat. Csak néhányat tartanak belőlük a pusztának hagyott Hortobágyon, talán az idegenek számára látnivalóul.

Lovas nép volt a magyar ősidő óta, de kedves állatának jelentősége megcsökkent, amióta egyre több gazdaságban motorok szántanak, a közlekedést pedig autóbuszok és vasutak bonyolítják le. A festői egyenruhájú, bravúros huszárokat is leszállította lovuk hátáról a világháború megváltozott harcmódora.

Sok érdekesség eltűnt, de a magyar falunak s népének értékes sajátosságai megmaradtak: így a rajongó földszeretet, a hagyományok tisztelete, a tiszta családi élet, vendégszeretet, vallásosság és hazafias érzés. Ma is él ezer változatban a falu sok gyönyörű népdala, amit művészek és cigányzenészek s újabban a rádió útján a külföld szintén ismer és kedvel. Megmaradtak a régi érdekes lakodalmi, keresztelői s más népszokások, a vidékek szerint eltérő színpompás népviseletek, az asszonyok szorgalmát, ízlését dicsérő himzések, varrottasok s a népművészet sok más jellegzetes alkotása. Élnek a régi magyar táncok, melyek a nép formáérzékét és erkölcsi finomságát tükrözik vissza. És megmaradt a fában gazdag vidékeken, de leginkább az elszakított erdélyi székelyek közt, a népies építkezés sok jellegzetes sajátossága, faragott kapuja, homlokdisze stb. Az önálló rokontörzsekből kialakult magyarság s az itt talált, vagy később betelepített másajkú lakosság népies formáit, szokásait évszázadokon keresztül megőrizve színpompás, változatos virágoskertté varázsolta a régi Magyarországot. Részben emiatt oly eltérő a falvak külső képe is s modern kultúrközségek közelében egyszerűségükben festői falvak láthatók villanyvilágítás, burkolt utca s megfelelő intézmények nélkül.

Aki keresztül utazik Magyarország megmaradt részén, már első tekintetre szembeötlő különbségeket talál a nyugati és északi dombosvidék, illetve a síkság településmódja és népies építkezése között. Amott 100-500 házból álló kisebb-nagyobb falvak láthatók csinos középületekkel, ezzel szemben az Alföldön apró tanyaházak állanak szétszórta s egyhangúságukat csak néhol töri meg egy-egy nagyközség, vagy földművesváros templomának tornya. E különbségeknek elsősorban földrajzi és történelmi okai vannak.

Az esőben és erdőben szegény síkságon hiányzik az építéshez való fa, kő s a tégláégetéshez szükséges tüzelőszer. Mindezt sok költséggel messziről kell szállítani, ezért a vasútvonalak kiépítése előtt a mocsárvidéken nád, máshol pedig vályog volt az egyedüli építési anyag s az ebből készült s napon kiszáritott téglából a szegényember is tudott hajlékot építeni magának. Elsősorban a fűtő- és építőanyag hiánya miatt készítettek alacsony szobákat, apró ablakokat s nádfedelet, ami nyáron

hűvöset, télen meleget tartott, újabban is inkább azért kerül mind több tanyaházra cserépfedél, mert a nád megdrágult.

A népies építkezés módjára azok az árvizek is hatást gyakoroltak, amelyek a Tisza és mellékfolyóinak szabályozása előtt gyakran egész sereg falut elpusztítottak. A magyarok már a honfoglaláskor szívesen települtek e folyók mellé, ahol vizet és halat bőven találtak. Esős esztendőben azonban, ha az egész környék tengerré változott, a lakosság a távolibb halmokra menekült s ott ideiglenes hajlékot emelt. Az árvizeknek kitett vidékeken nem volt érdemes szilárdabb, szebb házakat építeni, ehhezvaló anyaguk sem volt s beérték a nádból és sárból készített házacskáival. Ma már módjukban volna tágas lakást építeni, de az öröklött igénytelenség miatt kevésbé teszik.

Ezzel szemben a Duna-Tisza között sűrűn előforduló futóhomokterületeken száraz esztendőben ivóvízhez is nehéz volt hozzájutni, mert a mélykútak fúrásához csak két-három emberöltővel ezelőtt kezdtek hozzá. E homokpuszták sokáig lakatlanul álltak s csak a XIII. század közepén népesítették be a tatárok elől menekülő kunok, akik még hosszú ideig pásztoréletet folytattak, sátrakban laktak s csak később olvadtak be a rokon magyarságba. Az Alföldön tehát lassabban indult meg a községek keletkezése s kezdetlegesebb volt az építkezés, mint a Dunántúlon, az egykori Pannónia területén, ahol már az első magyar király, Szent István, kilenc évszázaddal ezelőtt egész sereg templomot és kolostort épített s a keresztény hitre térített magyarságot azok körül telepítette le, apró falvakban. Ezek az Árpád-házi királyok alatt szépen kifejlődtek s kultúrszínvonalukat igazolják a romjaikban ma is impozáns templomaik. Közülük többet francia származású szerzetesek építettek s a zsámbéki templom faragott köveiben a rheimsi székesegyház művészeinek mesterjegyei láthatók. A Magyarországon sűrűn átvonuló keresztényítézek s más utazók feljegyzései is csinos magyar falvak vendégszeretetét dicsérik.

Levéltári okiratok tanúsága szerint az alföldi síkság termékenyebb vidékein idővel szintén több száz apró falu keletkezett, nagyrészüket azonban a másfél évszázadig tartó török hódoltság alatt teljesen elpusztult s emléküket csak egy-egy pusztá, vagy dülő neve őrzi. A török uralom leghosszabb ideig az Alföldön s az elvesztett Délmagyarországon tartott. Itt vonultak keresztül a hadseregek s a portyázó csapatok, ennél fogva ez a terület pusztult el leginkább. A felgyújtott falvak népe – ha rabságba nem került – a távoli hegyvidékre költözött, vagy a mocsaras nádasok közé menekült, egyrészüket pedig a pusztákon elszéledve földbevált kunyhókban rejtőzött el.

A síkvidékről lassankint eltűnt minden jobb épület s a földesúr is, aki újat épített volna. Az ittmaradt nép elszóródva s vezető nélkül el-

hagyatva nem élhetett társaséletet, az örökös bizonytalanságban nem gondolt a jövőre s igyekezett minél szegényesebben lakni, hogy kevesebb adót és sarcot róhassanak reá.

Ez a másfél évszázad, melyet a török kiverése után a Rákóczi-féle szabadságharc követett, az Alföld színmagyar lakosságának gazdálkodását, építkezését és életmódját hosszú időre visszavetette. A tanya-rendszer kialakulása szintén történelmi okokra vezethető vissza. A török uralom ugyanis néhány alföldi várost érdekből nagyobb kíméletben részesített s az adóbérlőktől és portyázó csapatoktól sanyargatott falvak népe részben ezekbe a városokba menekült. Az elhagyott falvak határát aztán a városok a magukéhoz csatolták s az elpusztult, tehát „pusztá”-nak nevezett óriási területeken évszázadokon keresztül legelőgazdálkodást folytattak, a pásztorok pedig télen-nyáron kunt laktak.

A városokba szorult s gyorsan szaporodó földműves lakosság azonban e távolfekvő legelőkből mind nagyobb területet tört fel s fogott szántó-földi művelés alá s hogy mindig földjének közelében lehessen, kiköltözött oda s hajlékot épített magának. Ezelőtt 60-80 évvel indult meg ez a kitelepülés s így keletkezett a tanya, hol a fiatalabb családtagok télen-nyáron kunt élnek. Az idősebb és tehetősebb gazdák azonban állandóan, vagy legalább ősztől-tavaszig a városbeli házukban laknak: odaköti őket a templom, a gazdakör s a társasélet, amihez a kúntlakók ritkán juthatnak.

A tanyai nép kevésbé vesz részt a közéletben s csak kevés helyen lakik köztük középbirtokos, vagy más tanult ember, aki vezetné őket s iskola sem volt sokáig a tanyák közt. Népüknek haladásvágya, élet-színvonala s társulási hajlama ezért csekélyebb, mint a falvakban lakóké, akik széleskörű önkormányzati joggal intézik a közügyeket, vezetik a községi és felekezeti iskolákat, gazdaköröket és szövetkezeteiket.

A magyar lakosság elszórt, apró tanyaházaitól élesen különböznek a síkvidék ama községei is, melyeket a XVIII. század elejétől kezdve az állam, vagy egyes földesurak a külföldről betelepített idegenajkú lakosok részére mérnöki tervek alapján építtettek. Ezeknek nagy kedvezményekkel behívott lakosai a fejlődésében meg nem zavart régibb kultúrájuk segítségével falvaikat oly színvonalra emelték, hogy több tekintetben az óhazabelieket is felülmúlják. E virágzó községek nagy része az elvesztett délvidéken van: közülök hármat francia telepések alapítottak s otthoni falujokról: Charleville, St. Hubert és Seultour néven neveztek el.

Az osztrák kormány a törökidőben kipusztult területekre azért telepített külföldieket s azért nem engedte vissza az egykor innen elmenekült magyarok utódait, mert ezzel is gyengíteni akarta a szabadságszerető magyar nemzetet. E föld beolvasztó ereje azonban a sokféle nemzetiséget

– anyanyelvének és népéletének épségben hagyása mellett – a közös haza hű fiaivá formálta.

Városainkban régebben sok idegen származású iparos és kereskedő lakott, kik az ország közéletében kevésbé vettek részt, ezért hosszú ideig a magyar nemzet közéletének súlypontja a nemesekből álló s a francia departementekhez sokban hasonló vármegyékben és a falvakban volt. Itt éltek kúriáikban a földesurak s vezették, védték jobbágyaikat, akiknek sorsa sokszor jobb volt, mint külföldi társaiké. Szociális érzékű főurak iskolákat állítottak, tehetséges jobbágygyermekeket külföldi egyetemeken taníttattak, a nagyasszonyok háziiparra, háztartásra, betegápolásra tanították a leányokat, házi gyógyszereikkel gyógyították a betegeket és minden tekintetben gondozták a népet. Minthogy azonban a nemesség a latin nyelvet használta s magyar könyv hosszú ideig alig jelent meg, ezért a né nyelv és kultúra kellően nem fejlődhetett.

A török hódoltság után, különösen a síkvidéken, óriási területek jutottak idegen főurak kezére, akik állandóan külföldön laktak s falvaikkal nem törődtek. Uradalmaik jövedelmét idegenben költötték el s gazdasztjeikre bízták jobbágyaik sorsát. Ily vidékeken úr és paraszt közt nem fejlődhetett ki oly patriarchális viszony, mint azokban a községekben, hol a birtokos nemes a nép között élt s azzal jóban-rosszban együtt érzett. Sok helyen az volt a szokás, hogy a földesúr gyermekének a kereszt-szülőjévé egy tisztos jobbágypart kért fel, maga pedig a derekabb jobbágyok gyermekeinek volt a keresztapja.

Néhol egy-egy pap is sokat fáradozott falujának s népének boldogulásáért. Messze kimagaslott közöttük Tessedik Sámuel, aki 1779-ben Szarvason, egy alföldi faluban a világ első gyakorlati irányú gazdasági és ipari szakiskoláját alapította s tartotta fenn a maga költségén negyedszázadon keresztül. A jobbágygyermekeket ipari, kereskedelmi és egészségügyi ismeretekre is tanította s bennük a tudás vágyát annyira felkeltette, hogy növendékeinek száma néha az ezerét meghaladta s messzi vidékről sereglett az ifjúság iskolájába, bár tankötelezettség még nem volt. Jobbágygyermek bevonásával sikeres mezőgazdasági kísérleteket végzett s a szikes területeket hasznosító módszereit még ma is alkalmazzák. Számos gazdasági növényt honosított meg, ezenfelül a népgondozás és a falufejlesztés terén szintén úttörő munkát végzett. Érdemeit méltányolta a külföld is, a cár Szentpétervárra hívta, hogy ott hasonló szakiskolát alapítson. Tessedik azonban otthon maradt falujában, amelynek gondozására Isten elrendelte. Korát messze megelőzték eszméi s azok csak napjainkban kezdenek valóra válni.

A főurak közt gróf Széchenyi István tett sokat a faluért. Külföldi tanulmányútjain a magyar nemzet elmaradottságára ráeszmélve, a kulturális és gazdasági reformok hosszú sorát valósította meg s csodálatos

tetterővel és kitartással egész sereg ma is virágzó intézményt létesített. Sürgette a jobbágyság megszüntetését s a közteherviselést, amit a kiváltságairól önként lemondó nemesség 1848-ban önzetlenül foglalt törvénybe.

Széchenyi István a Budával egyesített Pestet nemzeti műveltségtől áthatott fővárossá akarta fejleszteni, arra számítva, hogy annak lüktető élete mozgásba hozza a többi városokat is, azokból pedig a haladás és a kultúra kisugárzik majd a környező falvakba. A legnagyobb magyar alkotásai és kezdései Budapestet idővel valóban a legszebb világ-városok közé emelték s munkájának eredményeit az 1849-iki szabadságharc leverését követő abszolút-uralom sem tudta megsemmisíteni. Az alkotmánynak 1867-ben történt visszaállítása óta a nemzet fokozott erővel folytatta az újjáépítés munkáját s arra törekedett, hogy városainkat kultúrközpontokká fejlessze. A világszerte s így nálunk is uralomra jutott liberális-kapitalista rendszer s a külföldről kínált kölcsönök segítségével városainkban nagyarányú gyárak, bankok, vállalatok, intézmények létesültek s a kínálkozó munkaalkalmak a falusi lakosságot a városokba vonzották. E folyamatot elősegítette a kilencvenes évek mezőgazdasági válsága is, melyet az olcsó amerikai gabona versenye okozott. A nyugat-európai államok is megéreztek ezt, de régibb gazdasági kultúrájuk, erőteljes szövetkezeti hálózatuk s a közelfekvő fogyasztópiacok, az olcsó hitel s a termelés és értékesítés megszervezése hamar segítettek. Nálunk azonban mindez hiányzott, a tőke kevés és idegen volt s az uzsorakölcsönök miatt sorra kerültek árverés alá a gazdaságok. A tönkrement földesúr hivatalt vállalt vagy más foglalkozást keresett a városban, otthagya faluját s a népet, amikor az leginkább rászorult a gondoskodásra. A birtokától megfosztott kisgazda Amerikába vándorolt, vagy beállott a városban munkásnak.

A városok lélekszáma ezekfolytán megnövekedett, lakosságuk elmagyarosodott s külső képük szembetűnően megváltozott, de hirtelen nagyá fejlődésük több tekintetben a falvak rovására történt. Visszamaradásuk és elszegényedésük a szemlátomást épülő és szépülő városokkal összehasonlítva mind szembetűnőbbé vált. Közöny és unalom, por és sár fészkévé vált a falu, ahonnan mindenki elkíváncozott.

A magyarság legjobbjai korán felismerték a veszedelmet, mely a falu elsorvadásával a nemzet fáját fenyegette s amikor Meline francia miniszternek „vissza a faluba” jelszava elhangzott, gróf Károlyi Sándor gazdavezér és Darányi Ignác földművelésügyi miniszter vezetése alatt a liberális-kapitalista irányzattal szemben kivívták a mezőgazdaság és a falu érdekeinek fokozottabb védelmét, a szövetkezeti hálózat kiépítését s több szociális törvény és intézmény megalkotását. Állami telepítéssel számos új község létesült, csinos középületekkel s népjóléti intézményekkel; segítő-akciók indultak a gazdaságilag *meggyöngyült* vidékek erősíté-

sére s munkásházak ezrei épültek. Parcellázások útján sok százezer hektárnyi föld került a kisemberek tulajdonába, az alföldi homokvidék hasznosítása érdekében amerikai méretű szőlő- és gyümölcsstelepités indult meg és számos új falu keletkezett az egykori futóhomokon.

E szépen megindult munkát csak egyidőre akasztotta meg a háború, hogy utána fokozott erővel törjenek előtérbe a falu problémái. A földművesnépnek a kommunizmussal szemben kifejtett ellenállása, a választójog kiterjesztése, a birtokreform s a kisgazdaképviselők többségre jutása a közfigyelmet a falura s a tanyavilágra terelte. Elmaradottságuk főoka a háború előtti kormányok nagylelkű nemzetiségi politikájában kereshető. Az állam ugyanis a vegyes anyanyelvű hegyvidékek lakosságának kedvezni akarva, túlnyomórészt ott állított fel közintézményeket, iskolákat, segélyezett gyárakat, ott épített legtöbb utat és vasutat, a színmagyar Alföldre azonban mindezekből alig juttatott valamit. Könnyebb és hálásabb volt a régiebb kultúrájú hegyvidéket fejleszteni, ott az állam tekintélyét növelő középületeket emelni, mint az alföldi tanyák között sok apró iskolát s más közintézményt létesíteni s vasutat építeni, amikor a gyér középosztályú lakosság maga sem sürgette ezeket.

A trianoni békekötés után az ország 14 ezret meghaladó községéből csak 3400 maradt meg s elveszett többek közt a fejlődés útjára segített hegyvidék. Lélekszámbeli többségével döntő tényezővé vált az Alföld, kisigényű s elhanyagolt tanyai népével. Ennek fölemelése s a kultúrközösségbe bekapcsolása az összeomlás folytán elszegényedett állam és társadalom egyik legfontosabb feladatává vált. Az apró farmokhoz hasonló tanyarendszer ugyanis a munkaerőt csak akkor tudja jól kihasználni, ha az elszigeteltségével járó hátrányokat megfelelő gyakorlatias népoktatás, jó közlekedés s az árubeszerzés és terményértékesítés megszervezése ellensúlyozza. Ezért az állam újabban nagy áldozattal építi ki az Alföld úthálózatát, elősegíti a közigazgatási és kulturális szempontból is nagyfontosságú tanyaközpontok felállítását s kisvasutak és autóbusszjáratok létesítését. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium 500 új népiskolát épített, főképen a tanyavidéken s a falusi népiskolákat nyolcosztályúra bővíti, az iskolán kívüli népművelés fokozására kultúrházakat épít, előadóképző tanfolyamokat rendez, szaporítja s bővíti a népkönyvtárakat s jó népies műveket ad ki, vagy támogat. Az iskolából kikerülő ifjúság testnevelésének és jellemképzésének előmozdítására a városi cserkészethez hasonló Levente-egyleteket létesít minden községben, a közgazdasági egyetemen pedig tanszéket tart fenn a községpolitika és falufejlesztés tárgyköréből.

A falu szociális állapotainak javítása érdekében a népjóléti és munkaügyi miniszter a népesebb községekben anya- és csecsemővédő intézeteket állít fel, jelentősen szaporítja a falusi orvosok és egészségügyi

A MAGYAR FALU

Ház, Veszprém melé

Pásztorháza, Folyás-Szentmargita p.
(Győrfele jobb V)

Székhely háza, Csákánm.
(Szőb. Gy. felé.)

Székhely háza és kapu, Udvarhely m.
(Győrfele jobb.)

védőnők számát s hathatósan támogatja a falu egészségügyével foglalkozó intézményeket.

Földművelésügyi minisztériumunk egyik főtörekvése az, hogy a földreform folytán birtokhoz jutott kisembereket megerősítse s a termelés eszközeihez hozzásegítse. A földbirtok helyesebb megosztása érdekében 1920-ban hozott törvény főleg a háborús szerzeményű birtokokból 700.000 hektárnyi területet osztott szét 400.000 érdemes kisember közt, méltányos áron, ezenfelül 260.000 falusi embert juttatott olcsón házhelyekhez. Ezekfolytán az 1130 nagybirtokossal és a 60-600 hektár közti 9630 középbirtokossal szemben 700.000-ról 1,100.000-re emelkedett a kisbirtokosok száma s alig 200.000 földmunkás család maradt birtok nélkül. Az állam támogatásával újabban szervezett sok földmunkásszövetkezet s több szociális törvényalkotás, így az öregség és rokkantság esetére való kötelező biztosítás, ezeknek sorsáról is gondoskodni fog. A házhelyhez juttatottak hajlékainak felépítését olcsó kölcsönnel és anyaggal segíti elő a kormány, az új kisgazdákat pedig szakismeretekhez, nemesített vetőmaghoz s szövetkezeti úton gépekhez juttatja; a földvételár kiegyenlítésére kölcsönről gondoskodik s a kamat egy részét az állam viseli. A földbirtokosok kártalanítása most folyik s a szociális szempontból fontos földreform gazdasági rázkódtatás nélkül nyer befejezést. A termelést fokozó akciók közül jelentősebbek az Alföld fásítása, a félmillió hektárnyi szikes terület megjavítása s a nagyarányú vízszabályozási beruházások, amelyek a munkaalkalmakat szaporítják s a falvak képét is átalakítják.

A földművelésügyi miniszter a községek fejlesztésére irányuló tevékenységét részben az elnökléte alatt álló Falu Országos Földművesszövetség útján fejt ki. Sokirányú munkásságát megértően segítik elő a különféle társadalmi szervezetek: az Országos Magyar Gazdasági Egylet, a vármegyei gazdasági egyletek s a Magyar Gazdászövetség. Utóbbi különösen sokat tett a gazdakörök alapítása s a szövetkezeti hálózat országos kiépítése terén. Pár év óta a magyar és a külföldi kisgazdai fjak csereakcióját is szép sikerrel vezeti. Az 1100-at meghaladó falusi hitel-szövetkezet központi szerve az Országos Központi Hitelszövetkezet, a 2000-nél több falusi fogyasztási és értékesítő szövetkezeté a „Hangya”. Az állam által 1879-ben alapított Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete olcsó törlesztéses kölcsönökhöz juttatja, parcellázásai útján pedig földszerzéshez segíti a falvak népét. Az 1920-ban alakult öt kerületi mezőgazdasági kamara a termelés fokozása s a szakismeretek terjesztése terén fejt ki számottevő munkásságot.

A falvak fejlesztésének különleges szociálpedagógiai és műszaki munkáját a Falu Országos Földművesszövetség végzi kitűnően kiépített szervezeteinek segítségével. Fiókszövetségein kívül kötelékébe tartozik a legtöbb község és egyesület s ezek útján a lakosság nagyrésze. E szö-

vétség azon buzgólkodik, hogy a magyar falvak külső képét, gazdálkodását, kultúráját, társadalmi és egészségügyi állapotait a nyugati államok színvonalára emelje s e munkába a nemzet minden tényezőjét és osztályát bevonja. Arra törekszik, hogy megélhetését és nemes szórakozásait a maga falujában mindenki találja meg s ne vágyódjék a városokba a csillogóbb élet s csábítóbb kereset után és ne növelje ott a munkanélküliek számát. Azt akarja, hogy a falu és a város egymást megértse s egymás haladását elősegítse: a falu magyar érzése, hagyománytisztelete tegye még nemzetibbé a város kultúráját, ez pedig eleven, lüktető életével serkentse fokozott versenyre s nagyobb erő kifejtésre a környékbeli községeket. A falu termelése, vásárlóereje s kultúrigénye fokozódjék s ne csak élelemmel és nyersanyaggal lássa el a várost, hanem növekvő jövedelméből juttassa keresethez annak ipari és szellemi munkáit. A szövetség ismeretterjesztő és nemzetnevelő munkájának eszközei „A Falu” című folyóirata, nagyszámú kiadványai, iskolai faliképei, tanulmányútjai és előadásai. A külföld érdeklődését is fölkellették az ezideig 120 helyen rendezett községfejlesztési, kulturális, egészségügyi és gazdasági kiállításai, melyeket *egy-egy megye, vagy járás* közintézményeinek s egész lakosságának bekapcsolásával szervez meg. Ezekon bemutatja a maga ismeretterjesztő vándorgyűjteményeit, továbbá az illető vidékek gazdasági, ipari és kulturális produktumait, a népművészet alkotásait s a múltnak különféle emlékeit. Célszerű tervek, gépek s eljárás-módok útján a jövőbeli boldogulás eszközeit szintén szemlélteti, hogy a nép széles rétegeiben a haladás vágyát fokozza s helyes irányba terelje. A jelesebb kiállítók jutalmazására kiosztott díjak és kitüntetések pedig a termelők és a községek között nemes versengést támasztanak. A kiállítások hatását és vonzóerejét növelik a kapcsolatosan rendezett különféle ünnepségek: népviseletek és régi táncok, népszokások bemutatása, dal-, zene-, sport-, tűzoltó- és egyéb versenyek, gazdaudvarszemlék stb.

A szövetség propaganda-szindarabokat írat s oszt szét sok ezer példányban, ezeket az iskolák s a műkedvelő társulatok előadják s ily módon a leghasznosabb gondolatokat és törekvéseket népszerűsítik s a falu lelkét a haladás és művelődés iránt fogékonyabbá teszik. Hasonló célokat szolgálnak a népszerű községmonográfiák is, amelyeket részben földművesek és gazdai fjak írnak.

A szövetség különösen sokat tesz a községek szépítése, kiépítése, vilamosítása, fásítása és utcarendezése érdekében. Díjtalanul készít az egyes vidékek népies stílusának megfelelő épületterveket s népszerűsíti a jövő eszményi falujának tervezetét, mely az egyes községekben külön-külön már megvalósított hasznos intézményeknek és újításoknak összefoglalása. A Faluszövetség rövid nyolc évi működése alatt máris szembe-tűnő eredményeket ért el s megtörte a nép közönyét, bizalmatlanságát. A

külföld érdeklődését is fölkellette s a Rockefeller-féle Nemzetközi Nevelésügyi Egylet elismerését és anyagi támogatását s az 1925. évi brüsszeli nemzetközi falufejlesztési kiállítás grand prixét nyerte el. Munkáját megkönnyítette az, hogy az utóbbi évek eseményei a falusi nép lelkét átformálták. A világot járt katonák százezrei s az Amerikából visszavándorlók idegen népek életmódját, gazdálkodását megismerve magukkal hozták a haladás vágyát.

Öntudatra ébredt a magyar falu: minden hasznos újítás iránt érdeklődik. Évszázadok mulasztásait akarja pótolni külső szépítésben és belső fejlesztésben egyaránt. Kultúrházak épülnek közadakozásból és ingyenmunkával s a nép és vezetői versengenek az áldozatkész buzgóságban. A nagyobb mérvű alkotást azonban megnehezíti az, hogy a háború és az összeomlás folytán a tőkék nagyrésze megsemmisült s újaknak képződését a magas közterhek s a rossz értékesítési lehetőségek akadályozzák. A külföld a maga mezőgazdaságának fejlesztése érdekében magas váموkkal szorítja ki a magyar föld termékeit s ezzel lenyomja azok árát. A nehéz értékesítés s a magas kamatok miatt nem érdemes fokozni a termelést, sőt sok uradalom külterjesebbé teszi gazdaságát, kevesebb munkást foglalkoztat s ezzel növeli a munkanélküliek számát.

A magyar nép millióinak igényei megnövekedtek, szeretne több ipari cikket vásárolni, de csökkenő jövedelméből erre kevésbé van módja. Ha tehát a külföld azt akarja, hogy iparcikkeinek behozatala meg ne szűnjön, hanem fokozódjék, akkor segítse jövedelemhez és beruházási tőkéhez a magyar termelőket. Vásárolja termékeiket s megtakarított pénzét fektesse jó kamatozású biztos magyar záloglevelekbe. A külföld hitel- és vámpolitikája támogassa fejlődésében a magyar falut, mely a gazdasági és kultúrközösség egyik láncszeme.

